

EWIADEAMRA NOLOBOLÉ MỌỌ FALE SONLA NWO ADENLENYIANLÉ NE MỌ LA ANWO

MỌLEBEBỌ

Wọ mekẹ ala mọọ Maanle Maanle mọọ wọ Eku ye anu la gyinlabelẹ nee pẹpẹzẹlẹ nee anwoadenlenyianlẹ a fa atianwolilẹ, pẹpẹlilẹ nee anzondwolẹ ba ewiade anu la,

Wọ mekẹ ala mọọ menli embu sonla nwo adenlenyianlẹ ne mọ bie amaa ọlua zo nyelẹ mgbane mgbane dọonwo esisi emaa menli adwenle ezẹkye, nee ewiade ne mọọ elẹba mọọ sonla biala banyia adenle aha edwẹkẹ biala mọọ ọdaye ọkulo, nee diedi biala mọọ ọdaye ọkulo kẹ ọdie ọdi na ọnzulo la, emaa bẹla ye ali kẹ, ehye a le awienvolema anyelazo kpole kpale la,

Wọ mekẹ ala mọọ ọhyia, saa bẹnrẹhye sonla bẹnrẹmaa ọnrẹho ọnrẹtia esisilẹ nee atisesebeyẹlẹ, kẹ ọwọ kẹ mela bọ sonla nwo adenlenyianlẹ ne mọ anwo bane la,

Wọ mekẹ ala mọọ ọhyia kẹ bẹmaa agọnwolẹyẹlẹ wọ Maanle Maanle avinli kẹnyia anyuhọlẹ la,

Wọ mekẹ ala mọọ Maamgbole Koyẹlẹ ne anu amra eva bẹ diedi mọọ wọ sonla nwo adenlenyianlẹ ne mọ, ye gyinlabelẹ nee ye dibilẹ nee mrenya nee mraale adenlenyianlẹ pẹpẹ ne mọ anu la ewula sonla nwo adenlenyianlẹ nwo mela ne mọọ bẹfẹlẹ ye "Kyata" (Charter) ne anu na bẹlie bẹdo nu kẹ bẹboa bẹamaa menli anyia anyuhọlẹ nee tenlabelẹ kpale wọ atianwolilẹ bọkọọ nu la,

Wọ mekẹ ala mọọ Maanle Maanle mọọ wọ Maamgbole Koyẹlẹ Eku ne anu nee Maamgbole Koyẹlẹ ne ebọ ewọkẹ kẹ bẹmaa awie biala anye azọ sonla nwo adenlenyianlẹ nee atianwolilẹ ne mọ na bẹali zolẹ kpale la,

Wọ mekẹ ala mọọ adenlenyianlẹ nee atianwolilẹ ehye mọ anwo ndelebẹbo kpale hyia kpole kpale maa ewọkẹbọlẹ ne azolilẹ anzẹẹ munlililẹ ne la,

Ati, Kẹkala

MAAMGBOLE KOYẸLẸ AYIA NE

bọ nolo kẹ

Ewiadeamra Nolobolẹ Mọọ Fale Sonla Nwo Adenlenyianlẹ Nwo Ehye

le debie ko mọọ yelie yedo nu yemaa awie biala nee Maanle biala, amaa awie biala nee Eku biala mọọ dahuu kẹva. Nolobolẹ ehye kẹzie ye adwenle nu la abọ mọdenle alua ngilehilelẹ nee ndetelẹ zo yeamaa nidi ara adenlenyianlẹ nee atianwolilẹ ehye mọ anwo, na eza yealua ngọzo ndenle zo, Maanle nee Maanle Maanle zo, yeaboa yeamaa menli mọọ wọ Maanle Maanle mọọ wọ Eku ne anu nee Maanle Maanle mọọ Eku ne sie bẹ la anu amra amuala alie ado nu kpale na bẹali zolẹ kpale.

Edwẹkẹkpọkẹ 1

Menli muala di bẹ ti anwo na eza noko bẹsẹ wọ dibilẹ nee adenlenyianlẹ nu. Bẹlẹ ndwenlenwo nee adwenle, yemọti ọwọ kẹ bẹkile adiemayẹlẹ bẹmaa

be nwo ngoko.

Edwεεkpε 2

Sonla ko biala le adenle nyia adenlenyianle nee atianwolile ne mo mo beva bewula Sonla Nwo Adenlenyianle Nwo Nolobole ehye anu la amuala bie. Onle ke ngakyile anzee ngilehilenu anzee nyeyenu biala mo fale menli ekpunli, menli ngakyile, nrenya anzee raale, anee, Nyamenlezonlenle, maanyele anzee adwenle bie, Maanle anzee menli abohilele, agyapadee, awole anzee gyinlabelle gyene biala anwo la bie ba.

Eza noko onke ke bekile ngakyile anzee nyeyenu biala wo maanyele, melazolile nu, anzee maanle zo gyinlabelle nu wo maanle ne anzee eleka mo sonla ne de la anu. Saa maanle ne di o ti anwo o, saa maanle gyene a nea zo o, saa onli o ti anwo o, onle ke ngakyile anzee ngilehilenu biala ba nu.

Edwεεkpε 3

Owo ke awie biala nyia ngoane, fanwodi nee sonla nwo banebole.

Edwεεkpε 4

Onle ke beye awie biala kanra. Owo ke betua aanrayele nee aanra edonele wo adenle biala anu.

Edwεεkpε 5

Onle ke bekile awie biala nyane anzee beye ye atisesebe, amumuye anzee begua o nyunlu aze anzee betwi o nyunlu.

Edwεεkpε 6

Ke mo mela se la, eleka biala mo awie biala lua la owo ke benwu ke odaye ole sonla.

Edwεεkpε 7

Ke mo mela se la, menli kosocti se pepe mo onle ke ngakyile anzee ngilehilenu biala ba mela nemoo bo be nwo bane pepe la anu. Menli kosocti le adenle nyia be nwo banebole pepe mo ko tia ngilehilenu anzee nyeyenu mo tia Nolobole ehye nee debie biala mo maa zehae nyeyenu ne adenle la.

Edwεεkpε 8

Sonla biala le adenle ke saa awie ye debie mo tia anwoadenlenyianle ne mo mo maamule nwo mela anzee mela eba eba ye la a, owo ke koto ne mo pepe die ye.

Edwεεkpε 9

Onle ke bekye sonla, befa sonla besie anzee beye sonla befi maanle ne anu wo meke mo otefonle mela anzee mela emmaa adenle la.

Edwεεkpε 10

Wɔ awie biala adenlenyianlɛ nee ye gyima ne mɔ anwo adwenlevale nwo anzɛɛ saa bɛka kɛ awie biala ɛyɛ ɛtane a ɔwɔ kɛ kɔɔto mɔɔ di ɔ ti anwo na ɔnli mɔguazo la di ye edwɛkɛ wɔ bagua nu.

Edwɛkɛkpɔkɛ 11

Sonla biala mɔɔ bɛkɛha kɛ yeyɛ ɛtane mɔɔ ɔdi kɛ bɛtwe ɔ nzo la lɛ adenle ka kɛ ɔnze edwɛkɛ ne anwo bie kyɛɛ bɛdi ye edwɛkɛ wɔ bagua nu kɔɔto na kɔɔto ne bua ye fɔlɛ kɛ mɔɔ mɛla se la. Wɔ kɔɔto ɛkɛ ne ɔwɔ kɛ ɔnyia ninyɛne mɔɔ ɔfa ɔpɛpɛ ɔdie ɔ nwo la kolaa.

ɔnle kɛ bɛbua sonla biala fɔlɛ wɔ nyɛlɛɛ ɛtane biala mɔɔ wɔ mekɛ mɔɔ ɔyɛlɛ zɔhane nyɛlɛɛ ne la ɛnee ɔnle ɛtane mɔɔ ɔtia maanle anzɛɛ maanle maanle mɛla la anwo. Anzɛɛ ɔnle kɛ bɛtwe sonla ne anzo bɛmaa ɔtɛla mɔɔ bɛpɛ bɛdo ɛkɛ ne wɔ mekɛ mɔɔ ɔyɛlɛ ɛtane ne la.

Edwɛkɛkpɔkɛ 12

ɔnle kɛ menli fa bɛ nloa wulowula awie feabo, ye abusua, ye sua nu edwɛkɛ nu anzɛɛ ɔnle kɛ bɛkɛnga ye ahɛlata anzɛɛ bɛbɔ ye anyiemgba bɛɛkye ye anyunlunyia. Sonla zɛhaɛ lɛ adenle maa mɛla ne pɛpɛ die ye anzɛɛ bɔ ɔ nwo bane wɔ zɛhaɛ akpɔsemadi ɛbɛla ne mɔ anwo.

Edwɛkɛkpɔkɛ 13

Sonla biala lɛ adenle ɔfi ɛleka mɔɔ ɔde la ɔkɔtɛnla ɛleka biala mɔɔ ɔkulo la.

Sonla biala lɛ adenle ɔfi maanle biala anu nee ye maanle nu ɔkɔ maanle gyɛne nu na ɔkola ɔsia ɔba ye maanle nu.

Edwɛkɛkpɔkɛ 14

Sonla biala lɛ adenle kɛ saa ɔlɛnwu amanɛɛ wɔ ye maanle nu a ɔkola ɔnriandi ɔkɔ maanle gyɛne nu ɔmaa bɛmaa ye ɛleka ɔtɛnla anzɛɛ bɛbɔ ɔ nwo bane.

Saa amanɛɛ ne mɔɔ ahenle ne ɛlɛnwu ye la ɛnvi anzɛɛ ɛnlua maanyɛlɛ ti anzɛɛ ye nyɛlɛɛ ne tia Maamgbolɛ Koyɛlɛ mɛla ne nee ye bodane ne mɔ a, yɛmɔ maanle gyɛne ne ɛnlɛ adenle kɛ ɔkɛlie ye azie anzɛɛ ɔkɛbɔ ɔ nwo bane.

Edwɛkɛkpɔkɛ 15

Sonla biala lɛ adenle kɛ ɔyɛ ekulomani.

ɔnle kɛ bɛbu ekulomani biala kɛ ɔlɛ ɛyɛvolɛ la. Eza noko ɔnle kɛ bɛsi awie biala mɔɔ kpɔndɛ kɛ ɔkakyi ye ekulomaniyɛlɛ la adenle wɔ mekɛ mɔɔ mɛla ɛmmaa adenle la.

Edwɛkɛkpɔkɛ 16

Mrenya nee mraalɛ mɔɔ bɛkɛdwu agyalɛhɔlɛ la, saa bɛlɛ duzu menli o, saa bɛvi duzu maanle nu o, anzɛɛ saa bɛkɔ duzu asɔne o, bɛlɛ adenle bɛgya bɛ nwo na bɛbɔ ɛdane. Bɛ mu nwɔ bɛlɛ adenle pɛpɛ wɔ agyalɛ nwo, wɔ bɛ agyalɛ nee bɛ ewolɛbɔlɛ nu.

Ɔwɔ kɛ menli nwɔɔ ne die to nu kolaa na beagya be nwo.

Kunli nee yeɛ nee be mra a le ekpunli mɔɔ bɔ sua ekyekyeɛ bo anzeɛ ekpunli mɔɔ teɛ ye menli dɔɔnwo a, yemɔti ɔwɔ kɛ menli ekpunli ne nee maanle ne mɔɔ beɔwɔ nu la sinza be.

Edwekekpɔke 17

Sonla biala le adenle kɛ ɔnyia ɔ ti anwo agyapadeɛ, eza noko ɔle adenle kɛ ɔ nee awie mɔ bɔ nu nyia agyapadeɛ.

Ɔnle kɛ awie biala hwele ye agyapadeɛ wɔ meke mɔɔ mɛla emmaa adenle la.

Edwekekpɔke 18

Sonla biala le adenle kɛ ɔdwenle adwenle biala na ɔsonle debie biala mɔɔ ɔkulo la, eza ɔle adenle ɔkakyi ye Nyamenlezonlenle ne anzeɛ ye diedi ne nee fanwodi, yeɛ akee noko ɔle ɔ nwo adenle kɛ ɔ ngome anzeɛ ɔ nee menli wɔ bagua anzeɛ fealera nu ɔkile ye asɔne anzeɛ ye diedi ne wɔ ngilehileɛ, nyeeɛ, ezonlenle nee boenleanle nu.

Edwekekpɔke 19

Sonla biala le adenle kɛ ɔdwenle na ɔka edweke mɔɔ ɔkulo la; eza ɔle ɔ nwo adenle kɛ ɔfa adwenle biala mɔɔ ngyegyeye biala enle nwo na ɔdua nolobɔle ndenle ne mɔ biala anu ɔkponde, ɔtie na ɔka edweke ɔkile menli na ɔmaa be adwenle mɔɔ ngyegyeye biala enle nwo a.

Edwekekpɔke 20

Sonla biala le adenle kɔ ayia anzeɛ eku mɔɔ anzondwoɛ wɔ nu la bie.

Ɔnle kɛ behye sonla bemaa ɔkɔ eku nu.

Edwekekpɔke 21

Sonla biala le adenle boa wɔ ye maanle ne ebule nu, ɔle adenle ɔtu ɔ nwo ɔsie eke ɔmaa beɛtu ye ɔkɔ Melalile Ayia ne bie anzeɛ ɔboa ɔmaa beɛtu menli beko Melalile Ayia ne.

Sonla biala le adenle nyia maanle gyimayeɛ nwo nvasoɛ wɔ ye maanle ne anu.

Ezuavole ne ehuloledeɛ ne a le Arane tumi ne a, bekile be ehuloledeɛ ehye wɔ meke biala nee nɔhale emadole mɔɔ awie biala nyia adenle to ye deɛ wɔ feabo nu anzeɛ wɔ ndenle biala anu mɔɔ ngyegyeye biala enle nu la.

Edwekekpɔke 22

Awie biala mɔɔ wɔ menli ekpunli avinli la ɔwɔ kɛ maanle ne sinza ye eza ɔwɔ kɛ maanle ne dua ye mɔdenlebo nee maanle maanle moale zo, nee kɛ maanle ko biala ye maamule, agyapadeɛ, ezukoa, menli nee maandee gyinlabelɛ ne si de la azo maa sonla ko biala nyia ninyene mɔɔ hyia ye anyunlunyia nee ye boeyeɛ nwo la.

Edwekekpɔke 23

Sonla biala le adenle ye gyima mɔɔ okulo la, Akee noko ɔle adenle ke ɔnyia gyima ne anwo ahunlundwole. Eza noko ɔwo ke maanle ne boa maa awie biala nyia gyima mɔɔ gyima ne envi ɔ sa a.

Sonla biala le adenle ke gyima mɔɔ ɔkeye la ɔnyia nwole ahatuale ke mɔɔ saa awie gyene a ye le gyima zohane a anɛɛ ɔkenyia ye la.

Sonla biala mɔɔ ye gyima la ɔwo ke nyia nwole ahatuale kpale mɔɔ ɔkola ɔfa ɔnea ɔ ye nee ɔ mra amaa be tenlabelɛ nu aye kpale a. Eza noko ɔwo ke ɔnyia ezinzale ne mɔɔ maanle ne fa sinza menli la bie.

Sonla biala le adenle boa gyimayele Eku nu wo ye ehulolendeɛ ezinzale ti.

Edwekekɔke 24

Sonla biala le adenle ke ɔdie ye enwomenle bie na ɔdielie ɔ nye, na ɔnyia meke ezinra mɔɔ ɔfa ɔye gyima na eza noko ɔnyia meke mɔɔ saa ɔye gyima dedee a ɔfa ɔdie ye enwomenle bie na betua ye nwole kake la a.

Edwekekɔke 25

Sonla biala le adenle ke ɔ nee ɔ ye nee ɔ mra nyia tenlabelɛ kpale mɔɔ fale be ngoane, aleɛ, edanle, dabele nee ayileyele nee ninyene mɔɔ hyia maa be la anwo. ɔwo ke benyia moale wo meke mɔɔ benye gyima, anwonyane kebo be, bengola gyima ye, kunli anzee ye le kewu, bekeye mgbanyinli anzee ɔlua ndenle bie azo bengola benne be nwo la.

ɔwo ke mreɔladane nee ngakula nyia moale nee enleanle kpale. Kakula biala, saa begyale ɔ nli anzee beangya ɔ nli na beawo na beawo ye o, ɔwo ke benea ye anzee besinza ye ke mɔɔ ɔfeta la.

Edwekekɔke 26

Sonla biala le adenle sukoa nwoma. ɔnle ke betua nwomazukoale nwo kake biala, ɔɔɔ wo mɔlebebo nwomazukoale deɛ ne anwo. ɔwo ke mɔlebebo nwomazukoale ne ye nhye maa kakula biala. ɔwo ke menli nyia adenle sukoa mbulale nee milahyinli nee gyima nwo nwoma. Eza noko awie biala mɔɔ ɔ mɔdenle la kola sukoa nwoma kpole.

ɔwo ke nwomazukoale maa awie biala tenlabelɛ nu ye kpale na ɔmaa sonla nwo adenlenyianle nee ye atianwolile ne mɔ enilile gyinla kpundii. ɔwo ke nwomazukoale maa ndelebebo, be kunlu elile nee agɔnwoleyele ba maanle maanle avinli, menli anzee asɔne asɔne avinli na ɔboa ɔmaa Maamgbole Koyele gyima ne mɔɔ ɔledi mɔɔ ɔfale anzondwole nwo la di munli.

Awovolɛma le adenle ke beɛmaa be mra sukoa nwoma mɔɔ bekulo ke be mra ne mɔ sukoa la.

Edwekekɔke 27

Sonla biala le adenle ke ɔdaye ɔye maandee nyeele biala mɔɔ beye wo maanle anzee sua ne azo la bie, na eza ɔnyia ninyene edolɔle nee abɔdeɛ nwo nrelebe nwo anyuɔle nvasoe ne mɔ bie.

Sonla biala le adenle ke ɔnyia debie mɔɔ ɔkehɛle mɔɔ fale abɔdeɛ nwo

nrɛlɛbɛ, nwoma anzɛɛ debie mɔɔ ɔkɛdɔlɔ la anwo baneɔlɛ.

Edwɛkɛkpɔkɛ 28

Sonla biala lɛ adenle kɛ ɔ nee menli nee maanle maanle nu amra di ngitanwo amaa yeanyia adenlenyianlɛ nee atianwolilɛ ne mɔ mɔɔ wɔ Sonla Nwo Adenlenyianlɛ Nwo Nolobɔlɛ ɛhye anu la nwo nvasoɛ kpalɛ.

Edwɛkɛkpɔkɛ 29

Sonla biala lɛ gyima yɛ fa maa ye menli mɔɔ ɔwɔ bɛ avinli la amaa ɔlua zo yeahola yeanyia anyuhɔlɛ anzɛɛ yeali munli.

Saa sonla biala fa ye adenlenyianlɛ nee atianwolilɛ ne mɔ ayɛ gyima a, ɛnee ɔngile kɛ ɔlɛ adenle ɔbulu mɛla zo; ɔwɔ kɛ ɔdi ɔ gɔnwo mɔ adenlenyianlɛ nee atianwolilɛ ne mɔ eni na ɔɔ ye ɛbɛla kɛ mɔɔ maanle ne mɔɔ ɔwɔ nu la mɛla ne mɔ mɔɔ fale bɛnwonililɛ, anzondwolɛ nee ye boɛyɛlɛ ne se la.

ɔnle kɛ bɛdua adenlenyianlɛ nee atianwolilɛ ɛhye mɔ azo bɛyɛ ninyɛne mɔɔ ɔtietia anzɛɛ ɔbulu bodane nee ndenle ne mɔ mɔɔ Maamgbolɛ Koyɛlɛ ne ɛhyehyɛ ɛdo ɛkɛ la azo.

Edwɛkɛkpɔkɛ 30

Debie biala mɔɔ wɔ Sonla Nwo Adenlenyianlɛ Nwo Nolobɔlɛ ɛhye anu la ɛngyi ɛkɛ ne ɛmmaa maanle ko, anzɛɛ menli ekpunli ko anzɛɛ sonla ko angome mɔɔ ɔmaa ye adenle ɔyɛ debie ɔɛkyɛ adenlenyianlɛ nee atianwolilɛ ne mɔ mɔɔ bɛhyehyɛ bɛdo ɛkɛ ne la a.